

Úvod

Tato kniha je věnována fenoménu školního humoru, a to v prostředí druhého stupně základní školy. Humor představuje téma, které se netěší soustředěnému zájmu odborné pedagogické obce. Kromě několika prací Jiřího Mareše¹ a dílčích příspěvků některých dalších kolegů² nemáme v našem prostředí k dispozici systematictější pojednání týkající se humoru ve škole. Je to tím, že jde o jev okrajový a nedůležitý?

Okrajový sotva. Každý večírek bývalých spolužáků ze základní či střední školy je vyplněn vyprávěním řady historek, jejichž cílem je vyvolat a zpřítomnit společně prožitý čas. Drtivá většina vyprávěných příběhů má společný žánr – jde o historiky humorné, komické, směšné. Jako by škola byla estráda či zábavní park. Je jasné, že silné zastoupení humorných vzpomínek na abiturientských setkáních nemůžeme brát jako důkaz toho, že ve škole je neustále legrace. Svědčí to však o tom, že právě legrace je to, co si budeme po čase ze školy pamatovat a o čem budeme chtít hovořit se svými někdejšími druhy. Humor je tedy fenomén se značným subjektivním významem.

Je humor nedůležitý z pedagogického hlediska? Empirické doklady o tom, jak humor ovlivňuje učení, nejsou úplně jednoznačné.³ Ukazují, že prostřednictvím humoru je možné pozitivně ovlivnit zapamatování určitých stimulů, avšak obvykle na úkor stimulů ostatních. To znamená, že učitel, který je nepřetržitě vtipný, nenaučí své žáky o mnoho více než ten, který zachovává stálou vážnost.

Přesto se humor vyskytuje v každé škole, ba co více, má pozoruhodně homogenní podobu. Při sledování prvorepublikových filmů Škola základ života či Cesta do hlubin študákovy duše se smějeme. A to do značné míry proto, že nám zobrazované děje silně připomínají – odmyslíme-li si dobový jazyk a realie – naše vlastní zážitky ze školy. Jak je možné, že si napříč desetiletími školní humor zachovává víceméně identickou podobu? Jak je možné, že je nedotčen změnami, které v instituci školy nastávají? Domníváme se, že musí mít pro školu život lidí v ní nějaký skrytý, ne plně uvědomovaný význam. Právě ten se pokusíme v této knize rozkrýt.

---

1 Viz Mareš, 1995/1996; Mareš, 1997; Mareš, 2000; Mareš, 2013; Mareš, Křivohlavý, 1995; Mareš, Marešová, 2003.

2 Viz Čechová, Pavelková, 1999/2000; Pupala, Kmeřko, 2000; Sedlák, 2006.

3 Shrnujeme je v jedné z kapitol této knihy.

